

עין משפט
נר מצוה

ערד:

ממאנת והוֹלֶכֶת לָהּ. תימה דזריש יצמות (דף ב: ושם) תנן ואי אתה מוֹלָא בחמתו ואם חמותו כו' או שמיאלו ואמאי והא משכחת לה בקידשה על תנאי ולא צעל דאפי' רב מודה לאציי דאינה צריכה גט וי"ל דאפילו מיאון אינה צריכה אצל קשה דמשכחת לה בקידש על תנאי וצעל לשמואל דאמר משום ר' ישמעאל דאמר הכא דממאנת ויש לומר דלשמואל ולרבי ישמעאל נמי צרחה מותרת אפילו אם לא מיאנה זאת שהיא ערוה כשלא נודע לה הטעות והא דקאמר ממאנת והולכת לה היינו שאם נודע לה הטעות יש לה למאן דאם לא מיאנה ועמדה אצלו מחלה התנאי אי נמי ממאנת לאו דוקא אלא אפילו צנא מיאון אינה כלל אשמו ואפי' נודע לה הטעות וריצ"ן תירץ ביצמות דרבי ישמעאל איירי בקידושי טעות אצל בקידושי קטנות מודה דאינה ממאנת ומתני' דיצמות לא מיירי אלא בקדושי קטנות וקשה דצפרק צא סימן (נדה ג:). ושם משמע בהדיא דבקידושי קטנות נמי איירי רבי ישמעאל דאמר חצוראי דרב כהנא סבור למיעבד עובדא כרבי יהודה ואף ע"ג דנבעלה דאמר עד שירצה השחור על הלזן אמר להם רב כהנא לא כך היה מעשה צנמו של רבי ישמעאל שצאת למאן צבית המדרש וצנה מורכב על

כתיפה ואותו היום הוזכרו דבריו של רבי ישמעאל צבית המדרש ורבתה צבייה צבית המדרש ואמרו דבר שאמר אותו צדיק יכשל צו זרעו וליכא למימר דלאו דוקא דבר שאמר אותו צדיק אלא כעין אותו דבר שאמר אותו צדיק דהא מסיק התם נמנו וגמרו עד מתי הבת ממאנת עד שצביא שתי שערות ומאי נמנו וגמרו שייך כאן כיון דרבי ישמעאל מודה בקידושי קטנות שאין יכולה למאן ופשיטא שצמו לא היתה יכולה למאן ועל מה היו עומדין למנן דאפילו רבי יהודה דאמר עד שירצה השחור מודה דכשצנה מורכב על כתיפה דאין יכולה למאן דהא אמרינן התם דמודה רבי יהודה כשנבעלה ומיהו יש לומר דמתני' צפרק קמא דיצמות (דף ב:). דלא כרבי ישמעאל אף על גב דאמרינן התם דצפלוגתא לא קמיירי היינו אמנינא דט"ו נשים ושמואל לא סבר כר' ישמעאל אלא בקידושי טעות דוקא ולהכי לא פריך ליה ממתני' דיצמות ולא מקתם מתניתי' דנהי דתנן עד מתי הבת ממאנת עד שצביא שתי שערות וצבהדיא אית ליה לשמואל צמי שמת (ב"ב פט. ושם) דבדוקין למיאונין לאפקוי מדרבי יהודה דאמר עד שירצה השחור וצטילהי פרק נושאין על האנוסה (יבמות ק: ושם) דאמרינן משכחת לה בקידושי טעות כדרב יהודה אמר שמואל משום רבי ישמעאל והיא לא נתפסה כו' אין

להוכיח דרבי ישמעאל איירי דוקא בקידושי טעות מדצביק קידושי איירי נמי בקידושי קטנות כדמוכח צנדה (נב: ושם) אלא משום דההיא סוגיא קאי אמילתיה דשמואל דאמר התם לעיל עשרה כהנים עומדים ופירש כו' ושמואל לא סבר כר' ישמעאל אלא בקידושי טעות דוקא כדפרישית לכך נקט קידושי טעות ואם תאמר ולרבי אלעזר דאמר לעיל דרבי הכל צריכה הימנו גט ואפי' בקידושי טעות לא סבר כרבי ישמעאל אם כן תיקשי לשמואל שהם מתניתין דהתם דלא מצי לאוקמי מתני' דהתם לא בקידושי קטנות ולא בקידושי טעות לרבי אלעזר ועליל דוחקין לאוקמי סתם מתניתין כוותיה ויש לומר דדוחק דהוה מוקי לה כגון שפירש בהדיא שאינו צועל לשם קידושין: **חכם** עוקר הנדר מעיקרו בו'. אין לפרש דצלשון תליא מילתא שהרי קדשה על מנת שאין צה מומין והיו צה מומין דא"כ הלך הוא אצל הרופא וריפאו אמאי אמר לקמן דמקודשת אלא בקפידת המומין תלוי העטם שאף עתה לאחר שנתרפאת היא נמאסת צעיניו כשזוכר שהיו צה מומין אצל נדרים ליכא קפידא הואיל ועוקרו למפרע אצל אי לא הוה עקר להו אלא מכאן ולהבא היו נמי קפידת עונש משעת הנדר עד שעת התרה ודוקא הלכה אצל חכם והתירה קודם ידיעת הצעל אצל לאחר ידיעת הצעל לא מהני להו היתר כדקתני צמתניתין נמנאלו עליה נדרים אינה מקודשת ולא מפלגי צין צני היתר ללאו צני היתר וטעמא שעל מנת כן מקדשה שאם לא ירצה לצטל הקדושין מחמת הנדרים שהיו קדושין קיימין והיכא ידיע קודם שהותרו הרי מיד רוצה שיהיו מצועלנין דשמא לא יהיה להם היתר אצל היכא דהותרו קודם ידיעתו הא לא רצה לצטלם מפני הנדרים שאין עתה שום קפידא: **משום שם רע** לא יחזיר. אומר ר"י דמאן דמפרש בהשולא (גיטין מו.) טעמא משום קלקולא בשציל אותו קלקול לא יחא גט צטל וצניה ממזרים שהרי לא עשה תנאי צגט כיון שלא התנה ולא כפל ותדע דליכא תנאי דאי עשה תנאי מאי טעמא דמאן דלא חייש לקלקולא ועוד דאם עשה תנאי מה מועיל מה שאמרו דלא יחזיר צכך לא יצטל התנאי אלא ודאי לא עשה לה תנאי גמור אלא שאמר לה משום שם רע אני מוציאך כדאמרינן התם וליכא אלא לעו צעלמא ולפי זה אין צריך טעם צבקונטרס דכיון דאמר לא יחזיר לא חיישנין מו לקלקולא כיון דלא חשש לצדוק צכל ענין מגרש לה אלא כיון דחשש ממזרות ליכא משום לעו נמי ליכא למיחש דודאי אם היה יכול להחזירה היה לן לחוש פן יוציא לעו כדי להחזירה אפילו ניסת כבר דסבור דמותרת לחזור לו דשוגגת היא אצל עתה שאינו יכול להחזירה למה יוציא לעו וליכא למימר דהכא כיון דאמר משום שם רע אני מוציאך גלי אדעתיה שאינו רוצה שיהא גט אם אינו שם רע כמו צוצין ולא איצטריכו ליה זוזי (לקמן יז.) וההוא דוצין נכסיה אדעתא למיסק לארץ ישראל (קידושין מט:) דקני צגלוי דעת דע"כ הכא צעינן תנאי מדמשני התם הא מני רבי מאיר היא דאמר צעינן תנאי כפול והכא צדלא לתנאיה ומה שייך הכא תנאי כפול אי סגי צגלוי דעת אלא ודאי צעינן תנאי ולרבי מאיר דצעינן תנאי כפול אפילו לעו ליכא כיון דלא התנה ולא כפל:

המדיר פרק שביעי כתובות

הלכה. אחר קידושין אצל חכם: והסירה. מן הנדרים: **אצל רופא וריפא אופס**. מן המומין: **עוקר הנדר מעיקרו**. שהרי פותח לה בחטטה אדעתא דהכי מי קא נדרת והיא אומרת לו לא וחכם אומר לה הרי הוא צא לך לידי כך הילכך לאו נדר הוא ומותר לך נמנא כמי שלא היה עליה צשעת קידושין: **מכאן ולהבא**. אצל עד עכשיו היו עליה נמנא צששעת תנאי הקידושין טעמו: הכי גרסינן והסניא אצל חכם והסירה אצל רופא וריפא אופס אינה מקודשת. וקשיא חכם אחכס: הא. דקתני מקודשת ר"מ היא: **דאמר אדם רוצה**. אינו מקפיד אם תלך אצל חכם: **אין אדם רוצה כו'**. הילכך אדעתא דהכי לא קידשה: **משום נדר**. שהיתה נדרנית: **לא יחזיר**. מפרש צמסכת גיטין [מו.] תרי טעמי איכא למ"ד משום קלקולא שאם אתה אומר יחזיר שמא תלך ותנשא וגמנא שם רע שאינו ש"ר או נדר נעקר ע"י חכם ומקלקלה זה ואומר אילו הייתי יודע שכן הוא אפי' נותנין לי מזה מנה לא הייתי מגרשין לפיכך אומרים לו הוי יודע שהמוציא את אשתו משום שם רע או משום נדר לא יחזיר ואם חציצה היא עליך לא תמהר להוציאה ואי אתי מו לקלקל לא מהימן שהרי יודע שנאסרה עליו ולא חש לצדוק את הדבר ואיכא למ"ד

כדי שלא יהו צנות ישראל פרוצות צעריות וצנדרים: **כל נדר שידעו צו רבים**. שנדרתו צפני עשרה: לא יחזיר. קסבר טעמא משום שלא יהו פרוצות צנדרים הוא וכי נדרה צפני רבים וזהו נדר שאין לו הפרה כדאמרינן צגיטין [שם] פרכה יותר מדאי קנסוה: **שלא ידעו צו רבים**. דיש לו הפרה לא קנסוה והכי אמר התם דרבי יהודה לא חייש צנדר לקלקולא: **רבי מאיר אומר כל נדר שצריך חקירה חכם**. שאין הצעל יכול להפר שאינו מדברים צצינו לצניה ולא עיניו נפש: לא יחזיר. קסבר טעמא משום קלקולא הלכך צבהאי איכא קלקולא דאומר אילו הייתי יודע דחכם יכול להחזירו לא הייתי מגרשין דרוצה הייתי שמתצוה צבית דין ויתמרו לך: **ושאינו צריך חקירה חכם**. נדר שהצעל יכול להפר: **יחזיר**. דבהאי לא מצי לקלקלה שהיה לו להפר ולא הפר: **לא אסרו צריך**. חקירת חכם: **אלא מפני שאינו צריך**. שהצריך חקירת חכם אין צו לקלול דלאו כל כמיניה לומר אילו הייתי יודע לפי שאין אדם רוצה שמתצוה אשתו צבית דין אלא מפני מה אסרוהו מפני שאינו צריך דיכול הוא לכתש ולומר לא הייתי יודע שאני יכול להפר וגזרו האי אטו האי: **מאי טעמא דרבי יהודה**. דאמר נדר שהודר צצדים אין לו הפרה: ולא

קטנות דאיירי צנה התם מעיקרא ונקט קידושי טעות דר' ישמעאל קאי אמילתיה דשמואל דאמר התם לעיל עשרה כהנים עומדים ופירש כו' ושמואל לא סבר כר' ישמעאל אלא בקידושי טעות דוקא כדפרישית לכך נקט קידושי טעות ואם תאמר ולרבי אלעזר דאמר לעיל דרבי הכל צריכה הימנו גט ואפי' בקידושי טעות לא סבר כרבי ישמעאל אם כן תיקשי לשמואל שהם מתניתין דהתם דלא מצי לאוקמי מתני' דהתם לא בקידושי קטנות ולא בקידושי טעות לרבי אלעזר ועליל דוחקין לאוקמי סתם מתניתין כוותיה ויש לומר דדוחק דהוה מוקי לה כגון שפירש בהדיא שאינו צועל לשם קידושין: **חכם** עוקר הנדר מעיקרו בו'. אין לפרש דצלשון תליא מילתא שהרי קדשה על מנת שאין צה מומין והיו צה מומין דא"כ הלך הוא אצל הרופא וריפאו אמאי אמר לקמן דמקודשת אלא בקפידת המומין תלוי העטם שאף עתה לאחר שנתרפאת היא נמאסת צעיניו כשזוכר שהיו צה מומין אצל נדרים ליכא קפידא הואיל ועוקרו למפרע אצל אי לא הוה עקר להו אלא מכאן ולהבא היו נמי קפידת עונש משעת הנדר עד שעת התרה ודוקא הלכה אצל חכם והתירה קודם ידיעת הצעל אצל לאחר ידיעת הצעל לא מהני להו היתר כדקתני צמתניתין נמנאלו עליה נדרים אינה מקודשת ולא מפלגי צין צני היתר ללאו צני היתר וטעמא שעל מנת כן מקדשה שאם לא ירצה לצטל הקדושין מחמת הנדרים שהיו קדושין קיימין והיכא ידיע קודם שהותרו הרי מיד רוצה שיהיו מצועלנין דשמא לא יהיה להם היתר אצל היכא דהותרו קודם ידיעתו הא לא רצה לצטלם מפני הנדרים שאין עתה שום קפידא: **משום שם רע** לא יחזיר. אומר ר"י דמאן דמפרש בהשולא (גיטין מו.) טעמא משום קלקולא בשציל אותו קלקול לא יחא גט צטל וצניה ממזרים שהרי לא עשה תנאי צגט כיון שלא התנה ולא כפל ותדע דליכא תנאי דאי עשה תנאי מאי טעמא דמאן דלא חייש לקלקולא ועוד דאם עשה תנאי מה מועיל מה שאמרו דלא יחזיר צכך לא יצטל התנאי אלא ודאי לא עשה לה תנאי גמור אלא שאמר לה משום שם רע אני מוציאך כדאמרינן התם וליכא אלא לעו צעלמא ולפי זה אין צריך טעם צבקונטרס דכיון דאמר לא יחזיר לא חיישנין מו לקלקולא כיון דלא חשש לצדוק צכל ענין מגרש לה אלא כיון דחשש ממזרות ליכא משום לעו נמי ליכא למיחש דודאי אם היה יכול להחזירה היה לן לחוש פן יוציא לעו כדי להחזירה אפילו ניסת כבר דסבור דמותרת לחזור לו דשוגגת היא אצל עתה שאינו יכול להחזירה למה יוציא לעו וליכא למימר דהכא כיון דאמר משום שם רע אני מוציאך גלי אדעתיה שאינו רוצה שיהא גט אם אינו שם רע כמו צוצין ולא איצטריכו ליה זוזי (לקמן יז.) וההוא דוצין נכסיה אדעתא למיסק לארץ ישראל (קידושין מט:) דקני צגלוי דעת דע"כ הכא צעינן תנאי מדמשני התם הא מני רבי מאיר היא דאמר צעינן תנאי כפול והכא צדלא לתנאיה ומה שייך הכא תנאי כפול אי סגי צגלוי דעת אלא ודאי צעינן תנאי ולרבי מאיר דצעינן תנאי כפול אפילו לעו ליכא כיון דלא התנה ולא כפל:

לקלקלה ולומר אילו הייתי יודע כו' שהרי נדר פתוח הוא והיה לו להפר ולא היפר (שם). לא אסרו צצריך אלא מפני שאינו צצריך. לא אסרו זה שצריך חקירת חכם להחזיר אלא מפני זה שאינו צצריך, דצצריך לא היה לו לחוש לקלקול, לפי שאינו יכול לומר אילו הייתי יודע שחכם יכול להחזירו לא הייתי מגרשין, דאין סהדי דאין אדם רוצה שמתצוה אשתו צבית דין צפני חכם לילך לצית דמי ולישאל על נדרה, אלא מפני נדר שאינו צצריך חכם ובעל יכול להפר אפרו את טולן, שלא יאמר אילו הייתי יודע שחיימי יכול להפר לא הייתי מגרשין (שם).

מסורת הש"ס

א) [מסופתא פ"ו ע"ש],
ב) [י"ל רצח], ג) [לקמן ע"ה], ד) [שם יז: גיטין מו:], ה) [גיטין מה: ויבמות כה:], ו) [כל זה לימא צמשתה דגיטין מה: אלא כך איתא שם א"ר אלעזר לא אסרו זה אלא מפני זה וע"ש צפרשי"י גס רש"ל מ"ו ועי' גירסת הרמ"ש],

מוסף רש"י

ממאנת והולכת לה. דלאו משואין הו, לענין זנות נמי לא מיתפסא עליה, דפשיה צעלמא היא ולא אמרינן צעלות צשעל משגלה הוו קידושין, דקסבר כל הצועל על דעת קידושין הראשונים הוא צועל, ולא מתכוין לחזור ולקדשה (נדה ב:). וכוין דלא צעיא מיניה גיטא לאו אשתו היא ואי וינתה הרי היא כפטיה שיתנה ומותרת לו (יבמות ק:). אדם רוצה שמתצוה אשתו בבית דין, כלומר אינו מקפיד צכך (גיטין מו.). המוציא את אשתו משום נדר. שגדרה, ואמר אי אפשי צאמה נדרתו (גיטין מה:). לא יחזיר. וטעמא מפרש התם צהשולא גט שאם אתה אומר יחזיר שמא תלך ונמנא חכם לאחר שניסת ויתור לה נדרה ויאמר מתגרש אילו יחיימי יודע שום היתר נדר. שגדרה, אם היו טענים לי מזה מנה לא הייתי מגרשה, שהיתה צצינה עלי צבות, ומנאלו זה מצטל גיטו למפרע ועוקרו, וצניה מן השמי צממרים, לפיכך אומרים לו מתחלה היו יודע שהמוציא את אשתו משום נדר שגדרה לא יחזיר שולמתי, ואם היא צצינה עליך לא וצקס היתר נלנדיה, ואי מגרש לה משתמא ודאי שטאלה היא עליו ומו לא מצי עקר גיטה דצדיק שצך (יבמות כה:). משום שם רע. צאלא עליה לעו זנות (גיטין מה:). לא יחזיר. ואפילו נמנאלו דצרים צדלחא (שם) דפרפרשית טעמא שמא תנשא לאחר וילא קול על הלזנו הראשון שצקס היה ויתחבר המגרש ויאמר אילו הייתי יודע שכן הוא וכו' (יבמות כה:). כל נדר שידעו בו רבים. שנדרתו צרים, לא יחזיר. דאין לו הפרה, ורי יהודה לא חייש לקלקולא אלא שלא יהיו צנות ישראל פרוצות צנדרים, הלכך אי נדרה נדר צרים פריצות היא צנדרים וקנסוה, ושלא ידעו צו רבים דיש לו הפרה לא קנסוה (גיטין מו:). כל נדר שצריך חקירת חכם. לילך לפני חכם ולצקס פתח ומטרטה ואין הצעל יכול להפר, לא יחזיר. דר"מ סבר טעמא משום קלקולא הלכך נדר שאינו יכול להפר אצל חכם יכול להחזיר, ויכול לקלקל את הגט לאחר שמשא לאחר ויאמר אילו הייתי יודע שחכם יכול להחזיר לא הייתי מגרשה (שם). ושאנינו צצריך חקירת חכם. אלא הוא יכול להפר, לא הוצרכו תנאים לאסור עליו מלהחזרה, לפי שאינו יכול

לקלקלה ולומר אילו הייתי יודע כו' שהרי נדר פתוח הוא והיה לו להפר ולא היפר (שם). לא אסרו צצריך אלא מפני שאינו צצריך, דצצריך לא היה לו לחוש לקלקול, לפי שאינו יכול לומר אילו הייתי יודע שחכם יכול להחזירו לא הייתי מגרשין, דאין סהדי דאין אדם רוצה שמתצוה אשתו צבית דין צפני חכם לילך לצית דמי ולישאל על נדרה, אלא מפני נדר שאינו צצריך חכם ובעל יכול להפר אפרו את טולן, שלא יאמר אילו הייתי יודע שחיימי יכול להפר לא הייתי מגרשין (שם).